

мистецтв імені І. П. Котляревського: вокалісти, драматичні актори; солісти й оркестр філармонії; соліст ХНАТОБу, артисти хору оперної студії університету. Тобто показати молодь, яка зацікавилася культурою того часу й приходить до музею у Полтаві. Поступово юнаки й дівчата починають розуміти перипетії сюжету, переймаються долею Наталки й Петра. Саме тому розмовні діалоги і монологи головних героїв, ролі яких виконували вокалісти, відтворювали їх «двійники» — драматичні актори — студенти театрального відділення ХНУМ імені І. П. Котляревського.

Для ще більшого підкреслення сучасного контексту головні герої були одягнені в національні костюми, а їх «двійники» і молодь, що прийшла до музею — у білі футболки й джинси. Такий одяг максимально сприяв свободі рухів, адже балетмейстер Л. Марков створив танцювальну феєрію саме з молоддю, відповідно до режисерського задуму. Оточення головних героїв, їх односельців репрезентували артисти хору оперної студії, які були одягнені в національні костюми. Відзначимо розуміння Л. Садовським специфіки оперного хорового виконавства і плідну співпрацю з хормейстером Н. Белік-Золотарьовою. Сценографія, запропонована режисером, посприяла яскравому звучанню студійного хорового колективу, що посилює моралізуючу функцію фіналу.

Ознаки перформансу виявилися й у тому, що у виставі з'явився автор п'єси — І. П. Котляревський, роль якого блискуче зіграв А. Лобанов. Актор згадував: щоб вжитися в роль, він обрав костюм часів І. П. Котляревського і ходив у ньому вулицями Полтави, а люди розмовляли з ним, як з письменником.

Безумовно, грані між театром і перформансом доволі розмиті. Постановка «Наталки Полтаки» О. Щетинського все-таки оперна вистава, оскільки є лібрето і сцена. Разом із тим, зміни в часопросторі, створення рефлексії на певне явище, образ автора п'єси, уведений до спектаклю, вказують на наявність жанрових ознак перформансу.

І. І. Польська

НОВІТНІ ПРЕМ'ЄРИ ШЕДЕВРІВ Р. ВАГНЕРА НА СЦЕНІ ВІДЕНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ОПЕРИ

I. I. Polska

THE LATEST FIRST NIGHTS OF R. WAGNER'S MASTERPIECES ON THE STAGE OF THE VIENNA STATE OPERA

Одним з величінших оперних композиторів в історії є Ріхард Вагнер (1813–1883), який своїми новаційними художніми ідеями, проголошеними ним у музично-публіцистичних творах, та своєю творчістю здійснив колосальний вплив на увесь розвиток світового музичного мистецтва (насамперед у річищі музичного театру). Основні принципи вагнерівського «мистецтва майбутнього» та його оперної реформи, формування яких розпочалося ще в «Летючому голландці» (1841), «Тангейзері» (1845), «Лоенгрині» (1848), знайшли своє найвище втілення в шедеврах, створених композитором у другій половині життя, — операх «Тристан та Ізольда» (1859), «Нюрнберзькі мейстерзінгери» (1867), «Парсифаль» (1882) та насамперед грандіозній тетралогії «Кільце нібелунгів» (1854–1874), яка стала головним твором митця, уособленням його філософських і музичних ідей.

Спеціально для постановки творів Вагнера (і за його авторським задумом) у м. Байройт (Bayreuth) у 70-ті роки XIX ст. за повелінням короля Людвіга Другого Баварського — палкого прихильника творчості композитора — було побудовано унікальний оперний театр, у якому з 1876 р. і дотепер щорічно проводяться знамениті вагнерівські фестивалі. Будучи одними з вершинних досягнень музичного театру, опери Вагнера вже понад півтора століття прикрашають собою сцени усіх кращих оперних театрів Європи та світу.

Одним із таких театрів є славетна Віденська державна опера. В театральному сезоні 2022–2023 рр. на її сцені відбулися постановки кількох вагнерівських оперних шедеврів: «Нюрнберзькі мейстерзінгери», «Лоенгрин», «Тристан та Ізольда», «Парсифаль» та «Кільце нібелунгів» (останній величезний цикл складається з 4 опер — «Золото Рейну», «Валькірія», «Зигфрид» та «Загибель богів», — що виконуються упродовж декількох вечорів).

Особливий інтерес серед них викликали передусім яскраві нові (прем'єрні) постановки «Нюрнберзьких мейстерзінгерів» та тетралогії «Кільце нібелунгів», здійснені у сучасній режисерській стилістиці всесвітньо відомими митцями.

Так, музичним керівником та головним диригентом постановки «Нюрнберзьких мейстерзінгерів» 2022 р. є відомий швейцарський диригент Філіп Жордан (Philippe Jordan), який з 2020 р. є музичним очільником Віденської опери. Постановником цієї вистави став знаний британський режисер Кіт Уорнер (Keith Warner), який набув особливого визнання саме завдяки яскравим постановкам вагнерівських опер. Головні ролі у виставі виконали такі відомі співаки, як Michael Volle (Ганс Закс), David Butt Philipp (Вальтер), Hanna-Elisabet Müller (Ева), Wolfgang Koch (Бекмессер) та ін.

Музичним очільником постановки тетралогії «Кільце нібелунгів» є один з найуспішніших диригентів сучасності Франц Вельзер-Мьост (Franz Welser-Möst), визнаний одним з найкращих інтерпретаторів музики Вагнера. Натхненна режисура усього циклу «Кільця», позначена високою художньою завершеністю, поетичною символічністю та «музичністю», створена відомим німецьким актором, театральним та оперним режисером Свенном-Ериком Бехтольфом (Sven-Eric Bechtolf). Не можна не відзначити також талановиту сценографію Рольфа Гліттенберга (Rolf Glittenberg) та роботу художника по костюмам Маріанни Гліттенберг (Marianna Glittenberg).

Незрівнянним за своєю артистичною (вокальною та акторською) майстерністю й красою голосів є виконавський ансамбль нової віденської постановки циклу, який складався з таких чудових співаків, як Ерик Овенс (Eric Owens) у ролі Вотана, Клаус Флоріан Фогт (Klaus Florian Vogt) у ролі Зигфрида, Рікарда Мербет (Ricarda Merbeth) у ролі Брунгільди, Клеменс Унтеррайнер (Klemens Unterreiner) у ролі Гюнтера, Регіна Ханглер (Regine Hangler) у ролі Гутруни, Міхаель Надь (Michael Nagy) у ролі Альбериха, Міхаель Лауренц (Michael Laurenz) у ролі Логе та ін.

Отже, останні творчі репрезентації опер Р. Вагнера на сцені знаменитої Віденської опери є зразками високої художньої досконалості ушлявленого мистецького колективу, демонструючи найвищий щабель сучасної виконавської інтерпретації цих неймовірно складних за своїм змістом та формою творів.